

sponsionem, et JULIANUS ibidem ait L. 32., *leges nulla alia ex causa nos tenere, quam quod iudicio populi sint receptæ*; ergo.

R. N. A. Extra statum democraticum si quando Imperatores requirebant consensum populi, id neutiquam ex necessitate factum, sed consilii causa, ut adverteret populus in suam duntaxat utilitatem ferri leges; hinc l. c. ita loquuntur: *bene enim cognoscimus, quod cum vestro consilio fuerit ordinatum, id ad Beatitudinem nostri imperii et ad nostram gloriam redundare*; adde non fieri mentionem populi, sed procerum et consiliariorum. Uterque Ictus scripsit ea quidem in statu monarchico, at pro statu tamen democratico: quippe PAPINIANUS verba Demosthenis mutuatus est, qui scripsit de republica Atheniensium democratica; JULIANUS de statu itidem democratico reipublicæ Romanæ, quo durante omnis potestas legislativa erat penes populum, juxta illud: *vultis, jubetis Quirites?* uti ex tit. ff. de orig. jur. manifestum est. JUSTINIANUS autem utrumque textum DIGESTIS inseruit, eo quod *nihil penitus antiquitatis ignorare nos voluerit*, prout ipse §. 1. l. de Testam. ordin. ostendit.

Inst. 2. Regimen monarchicum, in quo Princeps sibi soli arrogat potestatem ferendi leges, facile degenerat in tyrannidem; ergo ut suave sit regimen, consultius est dependenter a consensu populi ferre leges, in cujus utilitatem unice constituta est potestas legislativa; atque hinc Romani suas leges ita concludebant: *ut, si quid jus non esset rogari, rogatum ne esset*, h. e. non habendum pro constituto, quod bono publico officeret; hinc quoque L. 11. c. de LL. dicitur: *Novum jus inveterato usu stabilendum est, scilicet moribus et consensu populi*.

R. N. A. Si aliquando ita degenerat, id *per accidens* contingit, *per se* juvat et ornat rempublicam, morum disciplinam dirigendo ac conservando; ubi vero a subditis dependeret legum potestas, ea plane inefficax foret, atque enervis, unde majora longe mala in rempublicam redundarent; suave ergo regimen esse debet, sed non minus efficax, tale vero non est, si ab arbitrio subditorum pendeat legibus obligari vel non obligari. Clausula illa Romanorum probat, leges respicere utilitatem subditorum ceu finem; at non probat, ex usu et receptione subditorum legis utilitatem primum innotescere. Demum *lex citata* loquitur de jure obscuro et dubio, quod sane usus inveteratus, optimus legum interpret, declarat.

140. *Observa.* Est hæc sententia hodie communis, ratione et auctoritate potior: quamvis enim GERSON, ALMAINUS et JOANNES MAJOR videantur sentire contrarium, id parum refert, cum plura hæc in materia asseruerint principia plane seditiosa, perniciosa et scandalosa, prout ostendunt pastorales litteræ Archi-Episcopi Cameracensis de anno 1731. Summa Armilla et Angelica loquuntur de *legum desuetudine*, ac proinde de legibus, quæ cessant obligare ex defectu voluntatis obligantis ipsius Principis, quippe conniventis ac tacite consentientis in abrogationem legis. Adco COVARRUVIAS et NAVARRUS videntur intelligendi solum de legibus non *absolute*, sed tantum *conditionate* latis, vel de legibus *injustis* ac *inutilibus*.

ARTICULUS III.

DE OBJECTO SEU MATERIA LEGIS HUMANÆ.

§ I.

An legislator humanus possit præcipere actus mere internos?

141. *Nota.* Actus *mere internus* est, qui cum externo non conjungitur v. g. odium, amor, aliique motus animi, assensus intellectus et affectus voluntatis, qui in solo elicientis animo consistunt: *mictus* dicitur, qui cum externo conjungitur, vel *per se* et necessario, ut dum actus internus est causa externi, forma aut conditio requisita, v. g. attentio cum oratione, dolor internus cum confessione: vel *per accidens*, quando actus externus ab interno separatus non desinit esse humanus et moralis, ut dum oras cum intentione ad obtinendam castitatem, aut cum parochus offert sacrificium *pro suis ovibus*, quæ intentio nullam per se connexionem habet cum Sacrificio Missæ. Actus interni præcipi aut prohiberi possunt vel *directe*, h. e. per se et ratione sui, vel *indirecte*, h. e. ratione actus externi, cui conjunguntur. Quod actus mere interni cadant sub legem tum naturalem, tum positivam divinam, nemo dubitat; controversia est potissimum de lege humana et quidem *ecclesiastica*.

142. *Dico I.* Legislator politicus non potest præcipere actus *mere internos*.

Prob. 1. Potestas politica immediate oritur a communitate, in Principem translata a populo: sed populus non habuit potestatem in actus mere internos, utpote sibi omnino incognitos, in quibus civis cum cive non communicat; ergo. 2. Finis potestatis politicæ est recta gubernatio reipublicæ ad exteriorum honestatem, pacem ac felicitatem civium; ad quam consequendam sufficit, si omnes reipublicæ cives quoad actus externos bene sint comparati, et per salubres leges foveatur tranquillitas, administretur justitia, nullus ab altero lædatur, et suum cuique tribuatur; hinc illud axioma: *de internis non judicat prætor*, et L. 18. ff. statuitur: *cogitationis pœnam, civilem, nemo patitur*.

Si ais. Leges civiles ad contractum requirunt consensum internum, liberum et spontaneum, a metu et dolo immunem; ergo actus interni subsunt potestati politicæ.

R. N. C. Quia consensus internus ad contractum requiritur *jure naturæ*, quod ipsum etiam vetat, ne contrahens mentiatur et alterum decipiat. Alii vero probabilius admittunt, quod leges civiles *indirecte* et *concomitanter* præcipiant actus internos, quatenus volunt contractus *rite* iniri, quod sine consensu interno, aut cum dolo et mendacio fieri non posset.

143. *Dico II.* Legislator ecclesiasticus potest saltem *indirecte* præcipere actus mere internos.

Prob. Ad gubernationem Ecclesiæ pertinet, posse præcipere aut prohibere actiones externas humanas et morales: sed ut actio exterior sit humana et

moralis, necessarii sunt actus interni, sive ad esse physicum, ut intentio ministri ad valorem Sacramenti, sive ad esse morale, ut interna dispositio ad sacram synaxin rite suscipiendam; ergo. Hinc Concilium Later. IV. c. *Dolentes*, præcipit recitare divinum officium *studiose pariter et devote*; in Clement. de celebr. Miss. præcipitur, ut horæ legantur *in puritate conscientie et animi devotione*; Alex. VII. damnavit hanc prop. *Præcepto ecclesiastico confessionis satisfit per confessionem voluntarie nullam*; et Innoc. XI. istam: *Præcepto communionis annuæ satisfit per sacrilegam corporis Domini manducationem*; Adde Bullam *Vineam Domini*, ubique acceptatam, vi cuius 5 famosæ propositiones Jansenii *ex animo et interius* damnandæ sunt. Demum omnis legislatoris, præsertim ecclesiastici, hæc est voluntas, ut faciat homines bonos, non autem simulatores et hypocritas.

Utrum vero Ecclesia præcipere aut prohibere possit *directe* actus mere internos, disceptatur in utramque partem ex his fere momentis.

§ II.

Momenta sententiæ Negantis, Ecclesiam posse directe præcipere aut prohibere actus mere internos.

144. I. Hæc potestas Ecclesiæ in actus mere internos non est *necessaria*, cum extet lex naturalis et divina actus internos ordinans, et ad finem dirigens supernaturalem. Ecclesia, ubi videtur leges tulisse de actibus internis, recens eas non condidit, sed tantum declaravit ad quid lex naturalis, vel divina obliget: ita CONCILIIUM TRID. interdicens, ne quis aliter credat de Eucharistia, explicat legem naturalem, quæ prohibet dissensum circa articulum fidei sufficienter propositum. INNOC. XI. in virtute sanctæ obedientiæ prohibens, ne quis ullam ex 65 propositionibus ab eo damnatis, quarum plures sunt circa actus mere internos, in praxin deducat, idem jus naturale exposuit; in aliis vero, quæ non sunt de mere internis, novas ibidem leges statuit. INNOC. X. et CLEM. XI. ad effugia Jansenistarum penitus ocludenda statuerunt quidem, Apostolicis Constitutionibus non satisfieri obsequioso tantum silentio, sed requiri interius etiam obsequium mentis, et sinceram Formularii subscriptionem: sic vero declararunt jus naturale, quod præcipit, sensum hæreticum ab Ecclesiâ damnatum mente et corde rejicere, atque in assertionibus, præsertim jurejurando firmatis, mentem linguæ aut calamo conformare.

Inde etiam patet, quod, tametsi Ecclesia juxta communem DD. non possit censura perstringere hæresin mere internam, tamen JANSENISTAS rite excommunicaverit tanquam hæreticos, quia sicut præcipi *indirecte* ab Ecclesiâ potest actus internus *per se* conjungendus cum externo, scilicet assensus mentis ad damnationem JANSENI, et subscriptionem Formularii, sic etiam illius omissio pœna ecclesiastica puniri potest. Eodem modo loquendum de *jure divino positivo*, quod leges ecclesiasticæ sæpius declarant, v. g. non satisfieri præcepto divino de annua confessione et communionem per sacrilegam confessionem et communionem: ubi duntaxat præceptum a Christo positum declarat, novum autem non statuit saltem quoad substantiam, aut etiam modum suscipiendi sacramenta, sed præcisè quoad circumstantiam

temporis; simul vero actum internum, sed per se conjunctum cum externo præcipit *indirecte*.

Tandem impia et Romæ rejecta MICHAELIS DE MOLINOS asserta differunt ab hæc sententia tum quoad *scopum*, qui erat sacræ Inquisitionis tribunal suffodere, et suum Quietismum stabilire: tum quoad *modum*, quia sententiam oppositam *risu dignam* et manifeste *erroneam* sigillat: tum quoad *substantiam*, quia negat religiosos etiam vi voti obedientiæ teneri ad actus mentales, denegans Ecclesiæ *vel indirectam* in actus internos potestatem: demum quia fraudem et errorem esse dicit regulas de reddenda ratione conscientie, vel modum imperandi in virtute obedientiæ. Ab his omnibus longissime abest nostra assertio.

145. II. Hæc potestas non est *debita* Ecclesiæ; nam 1°. potestas humana est sensibilis; ergo tantum præcipere potest modo humano et sensibili; actus vero interni sunt insensibiles. Aliud longe est de actu per se sensibili, sed occulto: hic enim quod cognosci et puniri per sententiam hominis nequeat, fit per accidens, et oritur ab extrinseco, quia testes et probationes deficiunt; actus vero internus per se et ex natura sua excludit omnem sui cognitionem humanam, et cum illa tum legem, tum pœnam.

2°. Potestas Ecclesiæ *per se* ordinatur ad regimen externum, ad Hierarchiam, ad Sacramentorum administrationem et rituum compositionem; quamvis autem finis ecclesiasticæ potestatis sit salus animarum, quæ magis ab actibus internis quam externis dependet, tamen Ecclesia satis adhuc per suas leges tendit ad finem proprium; siquidem mediantibus actibus externis præceptis aut prohibitis animarum salutem procuret, atque internos etiam indirecte ordinet. Ad hæc non tam proportio ad finem, quam ad communitatem ipsumque legislatorem hic attendi debet, quia alias consilia quoque evangelica; utpote ad Ecclesiæ finem maxime conducentia, toti communitati fidelium præcipi possent.

3°. Ecclesia exercet jurisdictionem pro foro interno conscientie, sed *potestate divina*, non humana, nisi ministeriali; imo in absolute sacramento a peccatis mere internis, in concessione indulgentiarum, in dispensatione, commutatione, irritatione votorum non exercet potestatem gubernativam, h. e. externam et legislativam, sed vel *voluntariam* aut *mere dominativam*, quæ et maritus aut pater uti potest; vel pro foro interno, sed nomine Dei. Nam in absolute non agitur causa hominis ad hominem, sed ad Deum: concessio indulgentiarum est mera liberalis applicatio thesauri Ecclesiæ, fitque *nomine Dei*, sicut dispensatio voti: in commutatione voti aliqua intervenit dispensatio, nec proprie nova obligatio inducitur: irritatio voti *pure mentalis* ex subjectione voluntatis fit potestate non legislativa, sed *dominativa*, ex subjectione autem materie non fit nisi *remote*, quatenus præcipitur opus externum, per quod opus internum promissum impeditur.

146. III. Hæc potestas non est *conveniens* Ecclesiæ: nam 1°. potestas legislativa debet esse conjuncta cum potestate coactiva, sine qua jurisdictio nulla est, prout docent CONCILIA Burdeg. et Narbon., D. THOM. et cap. 28. de offic. et potest. jud. deleg. : sed Ecclesia non habet potestatem coactivam in actus

mere internos, de quibus, quia omnem humanam cognitionem subterfugiunt, nequidem judicare potest; ergo.

2°. Scriptura nullibi asserit, hanc potestatem a Christo accepisse Ecclesiam; imo occulta et interiora cordium soli Deo reservat, 1. Cor. 3. 7. Potestas Matth. 18. hisce verbis promissa: *Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in cælis* etc. non est accipienda præcise secundum verborum formulam, propter absurda ex sensu plane illimitato secutura: sed juxta traditionem et doctrinam Ecclesiæ communem. Duplex vero potestas sat ampla prædictis verbis a Christo data Ecclesiæ, *humana*, quæ per leges ecclesiasticas bonum commune fidelium procuret, etiã in ordine ad finem supernaturalem obtinendum, at humano tamen modo exercenda: et *divina*, quæ per sacramentalem aut voluntariam jurisdictionem singulorum fidelium salutem operetur; hæc ad forum conscientiæ et actus internos, illa ad forum et actus externos spectat; quamvis ergo Christus potuerit dare Ecclesiæ potestatem etiã humanam in actus mere internos, tamen eam de facto dedisse non probatur.

147. IV. Ecclesia *nunquam* usa est hac potestate directa in actus mere internos: cum verò horum actuum exercitium ad beatitudinem supernaturalem sit aptissimum, plane hoc medium efficacissimum non negligeret Ecclesia, si illud suæ potestatis esse judicaret. Atque hinc summi etiã Pontifices, quamvis totam sæpe jurisdictionem suam exponerent ac tuerentur, nihil de illa potestate meminerunt, quin et actus mere internos extra suum forum esse declararunt: quippe URBAN II. c. 11. Dist. 23. dicit: *De manifestis quidem loquimur: secretorum autem et cognitor Deus et iudex est*: INNOC. III. c. 33. de Simon. ait: quod si excessus eorum esset Ecclesiæ manifestus, quæ non *judicat de occultis, pœna essent canonica feriendi...* et c. 34. *ibid.*, *nobis datum est de manifestis tantummodo judicare*. In CONCILII CONSTANTIENS. Sess. ult. sermo fuit de hæresi aperta, vel occulta quidem, sed per signum aliquod externum manifestata; MARTINUS V. etiã nihil de hæresi interna ibidem statuit.

148. V. Idem probabilius tenet quoad actus internos *per accidens* conjunctos cum externis, tum propter usum Ecclesiæ in indulgentiis, tum ob defectum exemplorum, tum quia actus ille internus vel solum externo addit bonitatem accidentariam ab extrinseco, vel attingit circumstantiam *per se* non inclusam in præcepto circa actum externum in genere moris etiã substantialiter spectatum; ergo non cadit sub legem actus externi, sed novo præcepto deberet de eo disponi, ut proin *directe* præcipèretur. Ecclesia vero in *indulgentiis* non præcipit intentionem, sed tantum proponit velut conditionem pro spiritualibus commodis, quæ illa non posita non dantur ex thesauro Ecclesiæ, fere sicut in aliis donationibus fieri solet: in *orationibus* et *jeuniis* Ecclesia præcipit actum externum, quoad finem autem et modum majoris fervoris ac devotionis internæ non dat præceptum, sed suam tantum intentionem, votum ac desiderium rogando et monendo manifestat: celebratio *Missæ* pro defunctis vel aliis, cum sit mera applicatio fructus ex opere operato profluentis, potest indirecte præcipi, cum talis fructus videatur spectare ad ipsum opus externum: denique dum Ecclesia excommunicat hoc vel illud facientes *scienter* aut *temere*, non attendit actum internum, eum

præcipiendo vel prohibendo, sed tanquam conditionem ad incurrendam pœnam, quæ conditio non tam extendit, quam restringit usum potestatis ecclesiasticæ.

§ III.

Momenta sententiæ Affirmantis, Ecclesiam posse directe præcipere aut prohibere actus mere internos.

149. I. Data est Ecclesiæ a Christo potestas non tam *politica*, quam *sacra* pascendi oves et agnos, solvendi et ligandi, dirigendi fideles ad finem supernaturalem, æternamque beatitudinem; in hoc enim differt potestas politica ab ecclesiastica, quod illa pro fine habeat immediate felicitatem temporalem, hæc vero æternam et supernaturalem: sed ad hanc multo magis conducunt ac necessarii sunt *actus interni*, quam externi, utpote qui totam vim merendi aut demerendi ab internis accipiunt; ergo potestas *directa* in actus mere internos summe *necessaria* est ad finem et rectam Ecclesiæ gubernationem, cum jus et obligatio pascendi oves, non tam circa *corpora*, quam *animas* occupetur.

2°. CONCILIIUM TRID., INNOC. X. et XI., CLEM. XI. non tantum declararunt jus naturæ, aut divinum, sed vere prohibent assensum mentis contrarium a fide et sensu Ecclesiæ, requirunt obedientiam decretis Pontificum præstandam, præcipiunt interius et in animo propositiones Jansenii habendas esse pro hæreticis, adjiciunt pœnam excommunicationis in transgressores: sed transgressio legis ecclesiasticæ, et obedientia præstanda legi ecclesiasticæ supponunt dari legem ecclesiasticam; ergo cum leges illæ versentur circa *actus mere internos*, v. g. internam JANSENI damnationem et judicium, quod sint hæreticæ, *actus mere interni* subjacent Ecclesiæ potestati legislativæ. Nonne qui aliter credit de Eucharistia, aut qui solum in animo judicat propositiones JANSENI non esse hæreticas, peccat non tantum contra jus naturæ et divinum, sed etiã contra legem Ecclesiæ, quæ id ipsum prohibet, atque sub pœna excommunicationis, quam certe jus naturæ aut divinum non decernit? nonne perfrequens est, eundem actum pluribus legibus præcipi aut prohiberi posse? Profecto ex eo quod contenta in Decalogo *jure naturali* sint prohibita, non sequitur ea non etiã *jure positivo* divino et humano esse prohibita.

150. II. Ecclesia *modo sensibili* procedit, sensibiliter et publice promulgando legem ad actus etiã internos se extendentem, qui non tantum conducunt, sed etiã necessarii sunt tanquam media ad beatitudinem et finem supernaturalem. Id si non sufficiat, Ecclesia nequidem actus externos poterit *directe* præcipere, nempe *occultos*, ita ut Ecclesiæ de iis constare non possit; imo ne actus quidem internos cum externis conjunctos, quia sicut actus mere internus non cadit *sub sensum*, ita nec actus internus cum externo conjunctus.

2°. Quod Ecclesia solum *indirecte* præcipiat aut prohibeat actus internos, sicque satis dirigat fideles ad finem supernaturalem, id ex eo falsum videtur quod prohibeat v. g. propositiones Jansenii in animo foveri, et præcipiat, eas serio et intus damnari in animo etiã tunc, quando nullus actus exter-

nus conjungitur, quem prohibeat vel præcipiat; quis autem neget, directam ab Ecclesia potestatem in actus internos hac ratione exerceri? quis neget, plus potestatis competere legislatori ecclesiastico in actus internos, quam politico? cum ergo hic quoque possit *indirecte* illos præcipere aut prohibere, directa potestas debetur Ecclesie.

3°. Ecclesia quidem dispensat in votis pure mentalibus, concedit indulgentias, absolvit a peccatis mere internis, at pro foro interno, et nomine Dei, quid tum? nomine Dei præcipit actus etiam externos, nomine Christi summus Pontifex, tanquam Christi Vicarius, omnes pro gubernatione spirituali Ecclesie leges condit circa actus sive internos, sive externos; sufficit, quod actus internos vere præcipiat Ecclesia, sive suo, sive Dei nomine præcipiat.

151. III. Potestati legislativæ semper et necessario conjunctam esse potestatem coactivam, sine sufficienti fundamento asseritur, quia hi duo effectus, obligare et punire, sunt ex natura sua separabiles: alias Ecclesie potestas nequidem extenderet ad actus occultos, imo nec ad internos *indirecte* prohibendos, ob defectum coercionis et pœnæ in illos ferendæ. Quamvis ergo Ecclesia actus internos et occultos judicare et punire non possit per cognitionem et processum judicalem, in quo citandi testes, audiendæ partes etc.; satis tamen exerit vim etiam coactivam, quatenus legem fert in conscientia obligantem sub culpa et pœnâ a Deo infligenda; quippe ad efficaciam legum sufficit, transgressores a Deo judicari et puniri. Quin et Ecclesia ipsamet vim coercitivam habet in actus mere internos, siquidem sub censura latæ sententiæ præceperit, propositiones JANSENI in animo habere pro hæreticis, ita ut, qui aliter senserint, quamvis externe omnino sileant, ipso facto sint excommunicati, tanquam inobedientes Apostolicarum Constitutionum transgressores.

Præterea multis exemplis a jure petitis demonstrari potest, quod *vis coactiva* non debeat conjungi necessario cum legislativâ: lex naturalis, prout distinguitur a divina, est duntaxat directiva: quas enim pœnas *per se* imponunt leges naturales? leges civiles ad commune bonum ordinatæ clericos ipsumque legislatorem solum obligant quoad *vim directivam*: plures sunt canones, quibus nullam annexit pœnam Ecclesia, quæ proin sæpe utitur potestate legislativa solum *directiva*, quin utatur coactiva. Cur non possit Rex Præfecto cujusdam provinciæ dare potestatem directivam circa majora quædam crimina, reservata sibi potestate de iis judicandi, et transgressores puniendi? demum si possibilis est lex mere pœnalis, quæ tantum obliget sub pœnâ, cur non etiam *mere directiva*, quæ tantum sub culpa obliget, ita ut pœna legis violatæ soli Deo scelerum vindici relinquatur?

2°. Sint sane abscondita cordium soli Deo reservata quoad cognitionem, judicium et pœnam; attamen illa verba Christi, *quodcumque solveris super terram...* non distinguunt inter actus internos et externos, proin de illis *generaliter* intelligenda sunt: qui certe sensus generalis, cum sit Ecclesie favorabilis, uti sine absurdo potest, ita debet extendi, maxime cum nec ex Scriptura, nec ex Conciliis et SS. Patribus constet, hanc potestatem Ecclesie a Christo datam ullibi fuisse restrictam aut subtractam. Atque hinc dantur etiam *peccata mere interna* contra legem ecclesiasticam, uti patet tum ex dictis de propositionibus JANSENI, tum ex eo, quo quis die jejunii dicat in animo suo, hodie non jejunabo, quamvis mutata post voluntate jejunet; adeoque Ecclesia habet potestatem

illos actus mere internos prohibendi. *Excipiunt* autem auctores hic: hoc ipso, quod actus exterior sit præceptus, objectum evadit necessario faciendum, et voluntas non faciendi mala fit ac peccaminosa, quia repugnans justæ legi, id quod in legibus etiam civilibus tenet; ergo ille actus internus saltem *indirecte* subjacet legi.

152. IV. Ecclesia plures reipsa leges edidit de actibus mere internis, quia INNOC. XI. et ALEX. VII. mandarunt in virtute sanctæ obedientiæ, ne quis propositiones ab ipsis damnatas, quarum plures sunt de actibus mere internis fidei, spæi et charitatis, in praxin deducat; CLEM. XI. in Bull. *Vineam Domini*, non contentus obsequioso silentio præcepit, in animo damnari propositiones Jansenii; NICOL. IV. in Regula 3^a Ordinis S. Francisci a LEONE X. confirmata, injungit fratribus quotidie examen conscientiæ: *Ecclesia* a suscipiendis Subdiaconatum requirit propositum castitatis: CONCILIUM TRID. Sess. 13. in Decr. de Eucharist. prohibuit, ne fideles aliter credant... quæ omnia quamvis jure naturali aut divino præcepta vel prohibita ponantur; possunt tamen etiam ab Ecclesia prohiberi, cum unus idemque actus a multiplici jure attingatur, et ultimato ab Ecclesie auctoritate dependeat, quod prædicta non liceat docere, tenere, vel in praxin deducere, et quod illa tenendo vel docendo peccetur, non solum contra jus naturale aut divinum, sed etiam contra legem ecclesiasticam.

2. Pontifices ipsi attribuunt soli Deo cognitionem et judicium de secretis cordium, sibi vero duntaxat datum esse fatentur, judicare de externis ac manifestis, scilicet in ordine ad *ferendam* sententiam, non item quoad *latam* sententiæ. Nemo quidem patitur cogitationis pœnam per sententiam specialiter in ipsum a judice ferendam; potest tamen puniri propter cogitationem v. g. assensum internum propositionibus JANSENI præstitum, per sententiam ipso jure jam universaliter latam; quanquam canon ille desumptus sit a jure civili, de cujus foro loquitur, cum glossa ad hunc ipsum textum addat, sæpius actum cogitationis puniri, ut hæresin internam. INNOC. III. cit. cap. tantum rescribit, quod clericus fundans Canonicatum sine pacto, ut sibi conferatur, possit assumi tanquam Canonicus, si modo animum simoniacum, de quo constare non potest, exterius non prodat, quia *in executione* procedimus secundum externa in casibus particularibus; inde vero non sequitur, Ecclesie jurisdictionem ad actus internos se non extendere: alioquin pari jure inferam, quod neque actus occultissimi, æque parum manifesti ac interni, præcipi ab Ecclesia possint, imo actus interni nequidem *concomitanter et indirecte* cum externis.

153. V. Actus internos *per accidens* conjunctos cum externis directe præcipi aut prohiberi posse ab Ecclesia, manifestum est tum ex cap. 8. Dist. 30. ubi non jejunantes vel ex contemptu, vel ex superstitione EUSTATIANORUM in sua conscientia perfectos se putantium, anathematizantur: tum ex Clem. I. §. *Quia* de stat. Monachorum, qui excommunicantur ad Curiam se confentes ex animo accusandi Prælatos: tum ex ead. Clem. §. *Verum* de hæret., ubi pariter excommunicantur Inquisitores, qui ex odio vel lucri intentione contra suspectum in causa fidei non procedunt: tum ex indulgentiis, precibus, jejuniis, aliisque piis operibus sub hac vel illa intentione concessis, aut indictis ab Ecclesia.